

Dogodek s potovanja.

Spisala Zofka Kveder-Jelovšek.

ečerilo se je. Visoko so se dvignili temni oblaki na bledem nebu, veter jih je gnal od vzhoda in prinašal je s seboj šum reke, ki se je bila zdaj spomladi razlila po dolini.

V sobi se je stemnilo, le široko veliko okno je ostalo svetlo. Vsi so bili obrnjeni vanje in so gledali na kopeče se oblake.

Dva dečka sta tiho sedela pri svojih igračah, najmlajše dete pa je leno in ljubeznivo ležalo v naročju mlade žene. Tudi njegove otroške oči so bile vprte v oblake.

Na mizi je stal samovar in v čašah je dehtel čaj. Hišni gospodar je pušil cigareto, njegov prijatelj pa je nervozno vrtel v roki pisano servijeto iz pravega kineškega papirja.

„Obmolknil si,“ je rekel inženir Celesta, oče te mirne in prijazne družinice. „Obmolknil si in jaz sem mislil, da bo vir tvojega pripovedovanja tekel neprenehoma. Dve leti si bil zunaj v svetu, napolnil si se spominov, kakor se napolni suha goba vode, če jo vržeš v njo. A zdaj sediš že pol ure med nami, tih in malobeseden, zamišljen kdovekam. Pripoveduj nam kaj! Najboljša prijatelja sva bila svoje dni in glej, rad bi vedel, kaj se je godilo s teboj v teh dveh letih, ko si bil proč od nas. Kaj si delal, kaj se ti je pripetilo? Koliko sreč si doživel in koliko ciljev si dosegel?“

„Oh, prijatelj, napripovedoval se bom vsega,“ je rekel slikar Ante — Josip Ante, priznan in darovit slikar. „Napripovedoval se bom, da se boš naveličal poslušati moj glas. Danes seveda in morda še par dni ali tednov ne bom pripovedal preveselih stvari. Doživel sem žalosten dogodek, ko sem se vozil iz aristokratskega in veselega Bruselja doli na jug v našo lepo, ali za umetnost tako indiferentno domovino.“

„Pripovedujte, gospod Ante,“ je rekla plavolasa gospa in, govoreč dečkoma, jima je zapretila s prstom: „Ako ne mislita biti pridna, idita ven k pestunji!“

„Ne, mama, ne pošiljaj naju ven! Veš, da znava lepo poslušati, kadar se kaj pripoveduje,“ je rekel starejši deček.

„Dobro, ostanita, tudi vaju bo zanimalo,“ je odločil slikar.

Povzdignil je pogled skozi okno k fantastnim večernim oblakom pomladnega deževnega dne, sklenil je roke nad kolenom in pričel je govoriti.

„Vozil sem se iz Bruselja z brzovlakom Calais-Dunaj. To je najboljša zveza in vedno so kupeji polni potovalcev. V oddelku drugega razreda, v katerega sem vstopil, je sedela že neka družina: gospod, gospa, petleten deček in njegova odgojiteljica, mlada, vitka gospodična. Sedel sem v kot, skromno, da ne bi motil njih pomenka. Ostal bi bil gotovo v svoji molčeči rezervi, da ni bilo dečka. Ali ta me je takoj ogledoval z veliko simpatijo. Izmuznil se je iz rok svoje matere, ob kateri je stal, prišel je k meni in me vprašal s stvarnostjo mladega Angleža: „Gospod, zakaj imaš dolge lase?“

Nasmehnil sem se. Pogladi sem svojo temno grivo in odgovoril sem mu v njegovem jeziku: „Mladi gospod, jaz sem slikar. Nam umetnikom se dovoljuje neka gotova ekstravaganca v noši. Prijatelji mi zatrjujejo in jaz sam vem, da mi dajejo moji dolgi lasje interesanten in duševen izraz. Če bi ne imel dolgih las, bi moje oči ne bile tako iskreče, fine in dobre, kakor so, moje lice bi bilo navadno. Večkrat je vtisk slike odvisen od primerne okvira, ki povečava njene vrline ali jih pa uničuje. Lasje so skoro vedno dober okvir obličja in zato jih nosim tako dolge.“

Gledal me je z očmi, ki so bile modre kakor spominčice pri potoku. In pritrdil mi je važno, kakor se spodobi potomcu Britanskega otoka: „Popolnoma razumem, gospod. Da, da, tvoji lasje so jako dobri za tvoj obraz. Moji so drugačni, ker sem še dete.“

In prijel je s prstom za zlat koder, ki mu je visel ob nežnem, rožastem licu.

Ta mali Anglež je bil čudovito lep. Neopisna gracija in mehka milina je bila skrita v vsaki črti njegovega otroškega in nežnega telesca.

Ko je stal tako pred menoj, sem se spomnil nehote onega lepega in poetičnega portreta, s katerim je ovekovečil nesrečni češki slikar Marold svojega sinčiča. Stožilo se mi je in rekel sem ganjen svojemu malemu znancu: „Dovolite, gospodičič, da vas gledam pozorneje. Spominjate me sina umetnika-slikarja, ki sem ga poznal in spoštoval.“

Prijel sem malega Angleža za rame, odmaknil ga malo od sebe in ga gledal z umetniškim veseljem radi njegove lepote in z ono melanholično ganjenostjo, s katero se spominjamo žalostne usode nam simpatičnih in dragih oseb.

Otrok se je nasmehnil, in ko so ga izpustile moje roke, je skočil k meni in me objel, ljubeznivo zatrjujoč: „Gospod slikar, jaz vas imam zelo rad.“

Osupnilo me je to priznanje in tudi družina mojega malega Angleža je bila presenečena od hipne ljubeznivosti zlatolasega dečka.

„Oprostite, gospod,“ mi je dejal njegov oče. „Ni navada našega sina, da se vede tako svobodno. On je zelo nepristopno dete in niti našim bližjim sorodnikom se ne posreči vselej prisvojiti si njegove naklonjenosti.“

„Tem bolj sem ponosen, gospod, da sem tako hipno osvojil malo in izbirljivo srce vašega sinčiča,“ sem odgovoril jaz, in resnično, moje besede niso bile le fraze vljudnosti.

Tudi mati dečkova se je vznemirila. Vstala je, prišla dečka za roko in rekla mu karajoč: „Nikar ne moti gospoda! On morda ne ljubi otrok.“

„Ravno nasprotno, gospa,“ sem dejal jaz. „Srečen bom, ako dovolite, da se tudi jaz, tujec vam in njemu, ta kratki čas našega potovanja solnčim v naklonjenosti vašega ljubeznivega deteta.“

Spoznali smo se. Oni so potovali iz Londona na velikonočne praznike k sorodniku, ki je bil direktor neke tovarne v Norimbergu.

Železnica je drdrala skozi krajino, ki se je menjavala vsak hip. Vlak se je na ovinkih zazibal in vselej se je deček z veselim smehom naslonil v moje naročje. Njegovo nedolžno lice je zasijalo v poredni radosti, a takoj je zresnil obraz in rekel materi, ki je bila skoro malo ljubosumna na najino prijateljstvo, z važnim in prepričujočim glasom: „Moral sem. Padel bi bil drugače, mama.“

Ne vem, kako se je zgodilo, ali nenadoma je sedel na mojih kolenih. Posegel mi je v žep v telovniku in pogledal na uro: „Oprostite,“ je dejal z dražestno hudomušnostjo, „jaz zelo rad gledam ure. Kadar se naučim poznati, koliko je ura, mi bo teta Melisa kupila uro z mojim monogramom.“

„O, ne dvomim. In kako se imenuje moj zlatolasi prijatelj?“

„Bob“, je rekel in pristavil: „Zdi se mi, da je to izredno lepo ime.“

Nisem bil njegovega mnenja, ali pritrdil sem. Zakaj bi mu kvaril veselje?

„Pripovedujte mi kaj!“ je silil.

Jaz sem se skušal spomniti ene neštevilnih pravljic, ki jih je nam otrokom pripovedovala babica, ko sem bil še majhen kakor

ta Anglež, in ki bi mu gotovo ugajala, kakor je nekdam meni. Ali predno je oživela davna pravlјica v mojem spominu, je prekinil Bob moje razmišljanje in prosil me je, naj mu pripovedujem o onem dečku, „ki je bil tak kakor jaz“.

„O katerem dečku?“ sem vprašal, v mislih še ves v spominih otročjih let.

„O dečku onega gospoda, ki je slikal kakor vi.“

Spomnil sem se. In pripovedoval sem mu to melanholično povest, ki me vselej pretrese, kadarkoli se je spomnim.

„Oh, prijatelj,“ sem dejal, „oni gospod ni slikal kakor jaz, ampak mnogo lepše. Jaz sem skromen slikar, dragec moj, in še v moji mali domovini me ne pozna vsak. Oni gospod pa je bil slaven, priznan in poznan v Parizu in po vsej Evropi. Ti še ne veš, kaj je to Pariz in Evropa, ali povem ti, da je zelo težavna stvar, predno doseže kdo, da ga poznajo v Parizu in Evropi. Marold, tako se je imenoval slikar, je bil mojster jasnih in sijajnih nianų, veselih, kipečih barv in elegantnih linij mameče in rafinirane gracijoznosti. Ali tega ne razumeš, modrooki prijatelj moj . . .“

„O razumem, zakaj ne bi razumel? Lepo pripovedujete. Kadar mi čita Miss Ellen povesti, se sliši ravno tako.“

„Dobro torej. Ta slikar je bil lep in mlad in imel je mlado, krasno gospo. Neštevilnokrat jo je naslikal v vedno drugih pozah, v drugih elegantnih oblekah, a vedno enako lepo in očarujočo. Imela sta sina, petletnega dečka, krasnega, kakor si ti. Slikar in njegova gosa sta bila iz Češke in govorilo se je v njunem domu češki.

Lahko si misliš, kako lepo življenje je imel mali slikarjev sinčič. Posedal je v ateljeju, napolnjenem s pestrobarvnimi dragocenostmi, s slikami, pisanimi preprogami, opremljenim z velikimi okni, skozi katera se je videlo prelepo na šumne pariške bulvare. Gledal je, kako slika njegov oče njegovo lepo mater v finih svilenih oblekah, s fantastnimi klobuki na bujnih laseh.

In tudi njega je slikal oče. Sanjava slika je to, ljubezni polna in miline. Mali deček s svetlimi, kodrastimi lasmi stoji v okviru, oblečen v žametasto obleko; bel ovratnik iz dragocenih čipk mu leži na ramah. Fino, gosposko lice ima otrok, fine bele, nežne roke. Kakor sinčič stare plemenite patricijske družine je. Mehko so se ovili lasje okoli otroškega, ali že zamišljenega čela. Razvajeno dete je to, ljubljeno, negovano, kakor redek biser, kakor nežna cvetlica. Luděk se je imenoval, kakor oče njegov.

Nekoč je objelo slikarja domotožje. Z vso silo je napolnila želja po domovini njegovo umetniško dušo. In zaprl je sijajni atelje, zaprl je razkošno vilo v pariški okolici, kjer je z ženo in s sinom počival od dela in živel med prijatelji bogato in zavidanja vredno življenje umetnika. Ah, koliko veselih pesmi je prepela tam njegova lepa gospa, koliko srečnih večerov je bilo tu, ko so drhtele gosli, pele mandoline in kitare med duhovitimi razgovori mladih, ženijalnih prijateljev! Kakor šampanjec v čaši, tako je šumelo pestro, radostno življenje v domu slikarjevem.

In zaprl je vse in odšel je z ženo in sinom domov v staro, slavno in čestitljivo mesto, v zlato prestolico rodne zemlje. Sto stolpov ima Praga, tisoč slavnih palač, namestja, ponosnih spominov bogata, romantične vrtove ima, bahate samostane in črna tovarniška predmestja, obljudena s tisoči zavestnih potomcev upornih Husitov. Široka reka teče pod kraljevim gradom skozi mesto, mostovi sezajo preko nje kakor dragoceni pasovi. Tu je Karlov most, obrobljen s starimi spomeniki; mnogo junaške krvi se je posušilo na njegovih kamenih. In tam med zelenjem se gubi širok siv zid; zidali so ga v davnih časih, ko je lakota kakor strašna pošast pestila mesto. Tam je stara židovska sinagoga, postavljena od bogatih srednjeveških Židov, ki so cesarjem in knezom posojali zlato in srebro. Črni so zidovi sten in žalostna povest je napisana v stoletnem prahu in blatu nanje, žalostna in strašna povest o davnih časih, ko se je vzdignil kristjanski rod tega mesta in je preganjal vse, ki niso verovali v križ. In v onih sivih trdnjavah so umirali plemiči te zemlje v podzemeljskih ječah, ker so bile njih glave preponosne, da bi se upognile ukazom kraljevske in cesarske volje.

Čudovito je to mesto, dragi moj, in oči slikarjeve so ga bile željne, kakor je suho polje željno vode v letni vročini. Ni imel več matere, ali prav tako je hodil k njej iz sveta z enako ljubečim srcem, kakor se je vračal zdaj v to slikovito in ponosno mesto. In razkazoval ga je sinčiču, kakor da je vse njegova last, vse te palače, vse te katedrale, kapelice, vse te starinske in romantične ulice, vsa ta cvetoča drevesa v parkih, vsi zeleni otoki v široki reki, ki je še enkrat zrcalila krasote mesta na svojih bregovih.

In mislil je, da bo življenje v domačem mestu z ženo in sinom še radostnejše in bogatejše, nego je bilo v tujini. Oglašali so se pri njem prijatelji, ki jih je bilo legijon, zakaj njegovo ime je bilo v čast vsej rodni zemlji. In obsipavali so ga s častmi, slavili so ga povsod, kjer se je prikazal. Gospe so zavidale njegovi soprogi, da

ima tako čaščenega in čislanega moža, in otroci so sanjarili, da bi bilo lepo, če bi bili tudi njih očetje slavni slikarji, kakor je bil Luděkov oče.

Samo par dni je trajal ta sen, lep in ponosen kakor pravljica. Do vrha je vzkipela sreča, čarobna kakor prelepa pravljica. In kakor cvet lopoča tako je odcvetlo vse, radost in slava in vsa sreča za eno samo noč.

Slikar je obolet in umrl. Sijajen pogreb so mu priredili rojaki, s sto venci so pokrili njegovo rakev, črne zastave so visele po ulicah in luči so gorele, ko so ga nosili v grob.

Oh, koliko sočutnih rok je pogladilo svetlo glavico sinčiča, sirote! Koliko lepih, sočutnih besed je slišala mlada gospa one dni!

Ali črn zastor je pokrili to solnčno srečo za vedno. Zemlja je zaropotala na slikarjevo rakev in za vekomaj je bilo konec prelepe pravljice.

Nikdar več se ni odprl atelje lepi gospe za vesel in srečen dan, nikdar več ni odmeval njen glas v čarobni vili kraj mesta v radostni pesmi.

Upniki so se zglasili, prodali so vilo, mehke orientalske preproge, vse jasne, solnčnega smeha polne slike, dragocene svilene zastore, vse umetnine, vse stvari, ki so bile priča veselja in sreče.

Le malo denarja je ostalo za lepo mlado gospo in za plavolasega dečka. Spravili so denar v hranilnico — ni ga bilo mnogo — in od tega denarja se je imel odgajati umetnikov sin, kakor se odgajajo vse sirote očetov, ki niso mogli zbrati bogastva za svoj rod.

Mlada gospa je bila nesrečna in neizmerno žalostna. Kakor princeza je bila prej, sama prelest je bilo njeno življenje. Po cvetlicah so stopale njene noge, svila in baržun, čipke in dragoceno krzno so pokrivali njeno lepo telo. Sladke ustne na veden smeh, v očeh solnce, v srcu mamljiva radost — tako je živel. A zdaj je prišel po prazniku siv delavnik, utrnile so se zvezde v očeh in usta so se stisnila v trpko črto. Beda je potrkala na njena vrata, in glej čudo: roke, ki so se ji prej v sreči tako uslužno iztezale nasproti, so se potegnile nazaj in ljubeznivi obrazi, ki so se ji smehljali prej tako sladko, so postali važni in tuji. Izgubila je zlato krono z glave za vselej.

Živel je skromno z dečkom, ali sredstva so pohajala. Hotela je delati — ali kdo bi vzel bivšo princezo k sebi za pepeljugo? Ne zaupajo ji, da bi znala kaj drugega, nego biti princeza.

Žal, da morajo tudi princeze in princi jesti. Mali Luděk je bil nežen, potreboval je posebne nege. Pomanjkanje je slab temelj takemu nežnemu, občutljivemu cvetu. In lepa mlada vdova je poslala sina, zadnjo dediščino po možu in sreči, k sorodnikom. Proč od nje bo; ne bo ga mogla poljubovati, ne bo se mogla igrati z njegovimi svilenimi lasmi, ne bo mogla gledati v njegove presrčne in mile oči, njene ustne se ne bodo več dotikale vsak dan neštetokrat njegovih žametastih, otroških lic! — Ali sit bo; kadarkoli bo hotel, bo dobil jesti in nikdar ne bo brez strehe; k topli peči se bo smel stisniti in sorodniki ne bodo dopustili, da bi hodil raztrgan.

Ostala je sama ta lepa in mlada gospa pokojnega slikarja. In kakor ptič, kateremu so razdejali gnezdo, tako je bila ona zdaj. Kamor je šla, nikjer ni našla miru, nikjer pribežališča. Moj Bog, bila je še premlada in prelepa, imela je preveč solnčnih in ponosnih spominov, da bi se mogla stisniti v kot kakor pokornica. In morda bi se bila stisnila, da je našla tak kot. Ali ni ga našla.

(Dalje prihodnjič.)

Skrivnost.

V očeh sem tvojih bral skrivnost,
ko sem te v šumnem lesu snubil,
ko sem te prvikrat poljubil,
v očeh sem tvojih bral skrivnost:

Da ti si zarja trudnih dni
in jaz nad tabo dan gasnoči,
gasnoči in svoj spev pojoči
v škrlatno zarjo trudnih dni.

Poljubil sem ti plamen ust
kot solnčni žarek grozde trti —
zdaj z mano gre v naročje Smrti
smejoči plamen tvojih ust.

Vojeslav Molè.

Dogodek s potovanja.

Spisala Zofka Kveder-Jelovšek.

(Konec.)

otekali so meseci in vedno brezobzirneje se je je oklepala siva vsakdanjost. Ni vedela, kam naj gre, ni vedela, kaj naj počne. In beda je že vstopila v njen stan. Oh, kako bridki, kako grenki so postali spomini nedkanje sreče! Zadnji odsev zlatih sanj je ugasnil in le sivo, grdo pomanjkanje jo je obdajalo od vseh strani. Brez sledu je prešlo vse, vsa sreča in vsa radost!

In nekoč, ko so postali spomini najbridkejši, ko je postalo življenje ubogo in prazno, ko je bilo le še moreče breme, polno skrbi in polno strahu, takrat je legla spat, obupana do smrti.

Zastrupila se je s plinom tisto noč.

In tako je prišlo, da mali Luděk, ki je bil tako srečen, ki je imel tako solnčna otroška leta, da siromak ni imel niti očeta, niti matere več. Oba sta umrla, mlada še in lepa.

Ostal je deček sam. Dali so ga v inštitut, kdo ve zakaj. Žametasta obleka s finim čipkastim ovratnikom se je raztrgala in še cunje niso ostale od nje. Odrezali so mu tudi lepe, svilenomehke kodre in odrastel bo, pozabil bo prelestna otroška leta, kakor pozabimo čudovite pravljice, ki nam jih pripovedujejo v prvi mladosti. In ko bo odrastel, visok in zrel mož, bo stopil pred ono sliko, ki jo je naslikal njegov oče, in ne bo spoznal v tem finem, gosposkem in razneženem otroku sebe samega. Postal bo uradnik ali profesor in nikoli ne bo okusil tistega blestečega, zamamljivega in radostnega življenja, tiste smejoče, sijajne in šumeče sreče, v kateri se je rodil.“

Utihnili sem, vlak se je gnil naprej, kolesa so drdrala, okna so požvenkavala in mimo nas so letele gosto naseljene vasi, njive že obdelane in posejane, gozdiči v prvem skromnem zelenju spomladanskih dni. Na sentimentalnem, nežnomodrem nebu so viseli svetli oblaki, tik železniškega tira je tekel zelen potočič.

Zagledal sem se v vso to spomladansko lepoto, skozi katero je drevil vlak; mislil sem na dečka, ki sem ga poznal le iz lepe, poetične slike njegovega očeta, in zaželet sem, da bi imel lepšo, jasnejšo bodočnost, nego sem mu jo prorokoval jaz.

„Gospod, ako boš videl tega dečka, reci, da ga imam jako rad, Bob ga ima rad iz Londona. In če nima igrač, naj pride k meni, jaz mu jih bom dal. Vse, če hoče. Jaz jih imam mnogo, celo sobo.“

Tako je rekel moj mali Anglež, spustil se je iz mojega naročja in odšel je k svoji materi. Objel jo je in vprašal jo je, če ima tudi ona rada dečka, „ki je bil naslikan“.

Pritrdila mu je in zopet se je vrnil k meni. Mati mu je branila, češ, da je truden, in naj spi, ker je čul vso noč. Ali Bob je ostal pri meni in do Kölna sem mu pripovedoval še mnogo važnega, pa tudi veselega. Zabavala sva se izborno in obljuboval mi je, da mi bo pisal vsak teden, kadar ga bo gospodična Ellen, njegova guvernant, naučila pisati.

V Kölnu stoji vlak dvajset ali trideset minut. Izstopili smo vsi, Angleži so odšli v restavracijo, jaz pa sem odhitel na brzojavni urad, da obvestim prijatelja o svojem prihodu na Dunaj!“ — — —

Slikar je obmolknil za par trenutkov. Nalil si je iz samovara čaja in prižgal cigareto.

„Tema je,“ je rekel domačin in zavrtel gumbič električne svečave. Vsiljiva in ostra svetloba se je razlila po sobi.

„Ne, ne, nikar!“ je branila domača gospa. „Mrak je boljši za pripovedovanje. In glej, razbudil boš malo.“ In pokazala je na dete, ki je zaspalo v njenem naročju.

„Prav pravite, gospa,“ je pritrdil slikar. „Mrak je ugodnejši, mehkejši in sočutnejši, bi rekel. Električna luč je za smeh in šumeče zabave, za mojo žalostno in sentimentalno povest so boljše sanjave večerne sence.“

Domačin je zavrtel gumb in zopet je bila soba temna. Le okno je ostalo sivo, napol svetlo od oblačnega večernega neba. In slikar je nadaljeval:

„Ko smo zopet stopili v vozove, mi je rekla mati mojega malega prijatelja v koridorju: „Oprostite, gospod, preselili smo se od vas. Trudni smo od vožnje. Radi bi malo počivali in konduktar je bil tako ljubezniv, da nam je odkazal poseben kupé. Ravno nam nosijo prtljago tja.“

Vlak se je že premikal, vožnja še ni šla s vso silo, ker smo se vozili še med skladišči in neštevilnimi tiri velike kölnske postaje.

Železniški voz je imel navaden tip: ob strani koridor, na obeh koncih počezeni hodniki z vrati na vsaki strani. Vrata se odpirajo ven.

Dokler so moji angleški znanci nameščavali prtljago, je skakal deček zunaj po koridoru in po hodniku semtertja; osobito ga je

veselilo zaletavati se od vrat do vrat. Mimogrede sem ga pogladil po zlati glavici. Hotel sem se posloviti od njega, ali mislil sem, da bom imel do Norimberga še mnogokrat priliko videti ga. Tudi sem se bal za svoje ugodno mesto v kupeju, da mi ga ne prevzamejo potniki, ki so vstopili v Kölnu. Nasmehnil sem se otroku in zopet mi je njegova frapantna podobnost s portretom Maroldovega sina vzbudila v srcu neko mehko, a obenem melanholično čuvstvo.

Moj kupé je bil prazen, le neka dama, kakor sem pozneje zvedel Elzaškinja, je sedela pri oknu nasproti mojega sedeža, na katerega so položili Angleži moj kovčežič v znak, da je mesto rezervirano. Moje mesto je bilo v smeri vožnje.

Navadil sem se v tujini biti vljuden, prisvojil sem si nekoliko one kavalirske galantnosti, ki jo izkazuje izobražen Francoz ženskemu spolu. Vzel sem zato svoj kovčežič, poklonil se in ponudil molče svoje mesto elegantni sopotnici, vedoč, da dame rade sede z obrazom v smeri vožnje. Vstala je in z lahnim naklonom akceptirala mojo uslužnost.

Široko okno je bilo napol spuščeno, ugoden veter je vel v kupé. Moja sopotnica je gledala ven, kjer so se vrstile ob železnici dolgočasne predmestne ulice. Vlak je vozil vse hitreje.

Nenadoma je nekaj zunaj zaropotalo, zacinkalo; moja sopotnica je zakričala in videl sem, kako se ji je s čela in lica pocedila kri. V naročju so ji ležali kosci stekla. Okno je ostalo celo.

Skočil sem kvišku, potegnil robec iz žepa in ji obrisal kri z obraza. Bila je bleda od strahu kakor smrt, ali rane so bile le površne; samo praske.

„Pomirite se!“ sem dejal. „Na srečo stvar ni opasna. Za par dni se vam vse zaceli.“

„Hvala vam!“ je rekla. „Sama čutim, da ni nič hudega. Ali neugodna je stvar vsekakor in morda se mi bodo praske poznale za vedno.“

Nasmehnil sem se: O ženske, v vsakem trenutku mislijo najprej na svojo lepoto! Zatrjeval sem ji, da bode njeno lice ravno tako gladko in rožasto, kakor je bilo pred tem dogodkom, in šel sem ven na koridor, da javim kondukterju to nezgodo. Sumil sem, da je kdo iz prednjih vagonov vrgel skozi okno steklenico, ki se je ob kakem drogu razletela, a steklovina je odskočila v naše okno.

Na koridorju je bilo vse razburjeno. Potniki so silili iz kupejev in neki gospod je kričal na koncu vagona: „Kondukter, kondukter, na stopnicah je kri!“

Nekaj mi je butnilo ob srce, vsa kri mi je zastala v žilah in ne vem, odkod mi je prišla zavest, da se je malemu angleškemu dečku zgodila nesreča. Videl sem ga prej, kako je letal od vrat do vrat ...

Skočil sem h kupéju, kjer je bila ona angleška družina. Gospod je stal med vrati, zadaj je klicala gospa: „Za Boga, kje je moj otrok?! Kje je, povejte, kje je?!”

Nisem mogel izustiti besede, skočil sem k zavori in potegnili. Kolesa so zaškripala in vlak je stal.

Sunil sem ljudi na stran, ki so mi bili na poti, in letel ven. Vrata od vagona so bila odtrgana. Tekel sem ob tiru nazaj, konduktar in par drugih gospodov je hitelo za menoj.

Kakih tristo metrov zadaj so ležala razbita vrata. Obstal sem in s konduktarjem sva jih vzdignila kvišku.

O, nikdar ne pozabim, kar sem videl takrat! Na pesku je ležalo nekaj zmečkanega in raztrganega. Kup krvavih cunj.

Zgrozil sem se in obrnil sem se proč.

Dih se mi je zastavil in skoro me je obšla omedlevica od neke grenke bolečine, ki mi je prešinila celo telo.

To je torej ostalo od nedolžne, mile lepote tega malega angela! Vse zdrobljeno, vse strto, vse le kupec pregrozno zmendranega telesa!

Ali ni bilo časa razmišljevati. Tam je tekel oče ponesrečenega dečka. Še trideset, dvajset korakov in stal bo pred žalostnimi in groznimi ostanki svojega otroka.

Ali ne, ne, on tega ne sme videti! Tega ne!

Skočil sem mu nasproti, namignil sem drugim, ki so hiteli na mesto nesreče, in obkolili smo nesrečnega očeta.

Kakih šest nas ga je komaj zadržalo.

„Pustite me, pustite me k sinu! Moram ga videti!”

Skušal se je osvoboditi iz naših rok, ali bilo bi neusmiljenje, bil bi zločin, da smo ga pustili.

Od nekod je priletelo nekoliko železniških uradnikov. Izročili smo jim od strahu in neizmerne duševne muke napol blaznega moža.

Konduktar je stopil med nas: „Gospodje, nazaj v vagone! Naša dolžnost je neusmiljena, vlak mora dalje!”

„In kaj bo z materjo?” je vprašal nekdo.

„Omedlela je,” so odgovorili nekateri.

„Ali naj se vozi z nami dalje?”

„Da,” sem odgovoril. „V Norimbergu ima brata. Najboljše je, da gre k njemu. Njen mož ostane tu. Morala bi zblazneti, da n-enkrat zve vso resnico.”

Vstopili smo nazaj na vlak in vožnja je šla dalje. Meni so se šibila kolena in roke so se mi tresle.

Še pred uro je sedel deček na mojih kolenih, smejal se je zvonko in sladko, kakor dve lučici so se svetile njegove modre oči. Samo življenje ga je bilo, sama topla in smehljajoča radost . . .

Ali je mogoče?!

Prijel sem se za glavo, v prsih me je stiskala silna bolečina.

Neka gospa je prišla pome v moj kupé: „Mati bi vas rada videla, pojdite k nji,“ je rekla. „In nikar ji ne povejte resnice!“

„Ne, ne, ne bom povedal.“

Šel sem k nji. Premagoval sem se, trudil sem se, kakor še nikoli v življenju, da bi bil moj obraz miren, da ne bi izdal ničesar o prestrašnem prizoru, ki so ga gledale moje oči.

Ležala je. Ustnice so ji bile brez krvi, oči velike in prestrašene.

Sklenila je roke: „Povejte mi, ali je živ?“

O, lagal bi bil, da me je stalo lastno življenje! In odgovoril sem mirno: „Razume se, da je živ. Vrata niso bila zaprta, odprla so se, udarila so ob kak steber, ki jih stoji mnogo med železniškimi tiri in odtrgala so se. Bob je padel ven. Ali nič važnega se mu ni zgodilo. Koža se mu je malo odrgnila na nogah. Vaš gospod soprog pojde ž njim k zdravniku, da ga obveže, in jutri morda že prideta za vami v Norimberg.“

„Ali je res vse to, kakor pripovedujete? O, gospod, povejte mi še enkrat, da je res!“ me je prosila in solze so ji tekle po bledih licih.

Pomiril sem jo, lagal sem ji, pripovedoval sem, kaj je govoril njen sinčič, da ni niti mnogo jokala, da nima zlomljenih nog in da res ni nobene, prav nobene nevarnosti.

Ali dolgo ni trajal njen mir, začela je jokati, gledala mi je v oči prav od blizu, zaklinjevala me je, naj ji povem, kaj se je zgodilo. Na vsaki postaji je hotela izstopiti in vrniti se s prvim vlakom v Köln. Da ne more biti brez sina, da jo je strah, da jo srce tako čudno boli.

„Zakolnite se mi pri svoji materi,“ mi je rekla, „da je Bob še živ.“

Zaklel sem se. Nasmehnila se je genljivo. „O, hvala vam, potolažili ste me,“ se mi je zahvaljevala.

Ali čez četrto uro jo je prevzel nov nemir, šla je v koridor in vpraševala druge potnike. Lagali so ji vsi. Mene je prijemala za roke:

„Vi ste ga videli, gospod. Kako sem vam hvaležna, da ste dobri z menoj. Jaz svoje dete zelo ljubim, o gospod, vi niti ne slutite, kako zelo!“

V Frankfurtu je poslala guvernanto vprašat, če je prišla brzojavka zanj iz Kölna. Mi vsi smo se morali preseliti v drug voz, našega so zaradi sodnega pregleda potisnili na poseben tir. Policijski uradnik je zapisal moje ime in naslov, ime one elzaške dame, katero je steklo ranilo v obrazu, in še imena drugih, da nas bodo mogli pozneje zaslišati za priče.

Bal sem se, da bi uboga gospa ne izvedela v železniškem vozu med tujimi ljudmi za nesrečo. Vedel sem, da bodo guvernanti gotovo povedali resnico. Pazil sem skozi okno, ko se je vračala nazaj v vlak. Bližala se je opotekajoč, smrtnobleda, z izbuljenimi očmi. Skočil sem ji naproti, češ, da moram odpreti vrata.

„Molčite! Gospa ne sme ničesar slutiti. Le polagoma, zelo polagoma jo smete pripraviti na vse, ali pozneje, ko bo pri bratu. Zdaj niti besede!“ sem ukazoval šepetaje.

„Oh, moj Bog, gospod, tudi jaz pojdem pod stroj! Jaz sem kriva. Ko bi bila pazila nanj, kakor bi bila morala, se ne bi bilo to zgodilo,“ je pravila. Silovit jok se je hotel iztrgati iz njenih prsi.

„Mir! Ali hočete še drugo nesrečo? Nihče ni kriv. Ali zdaj je naša dolžnost, da čuvamo njegovo mater. Grozna novica bi lahko katastrofalno delovala nanjo. Mirno lice, nasmeh na usta!“ Stresal sem jo za ramena. „Premagajte se!“

Že sva bila v kupéju.

„Ali ni brzojavke?“

„Ne,“ sem odgovoril. „Uradniki tožijo, da je danes brzojavni promet ogrožen. Najbrž se brzojavka še ni mogla ekspedirati.“

Verjela je za hip, ali komaj se je ganil vlak, je zopet postala vznemirjena in žalostna.

„Gospod, samo da me ne bi srce tako strašno bolelo, bi bila popolnoma mirna. Ali srce mi udarja mrzlično, prsi se mi stiskajo v strahu, skoro dihati ne morem. Gotovo se je kaj zgodilo. Zakaj se le tako bojim? Neizmerno se bojim. O, gospod, odpustite mi, da vas toliko mučim! O, gospod, morda bo tudi vas zadela nesreča in ugodno vam bo, da vas tolažijo dobri ljudje. Hvaležna sem vam od srca.“

Molčala je par minut in zopet me je začela iznova izpraševati.

„Recite mi, gospod, kako je ležal moj sin, vznak ali na obrazu? Ali vas je takoj spoznal? O, moj soprog bo gotovo vznemirjen, da nisem izstopila iz vlaka. Ali omedlela sem. Neodpušljivo je to, da se vozim dalje, in moj sin me morda potrebuje. Klič me: mama, mama! Kaj bo počel moj soprog ž njim? On je mož, on ne ve, kako se mora postopati z bolnim otrokom.“

In začela je jokati, kdo ve v kolikrat že med našo vožnjo.

Vse do Norimberga je trajalo to in verjemite mi, da sem bil ves uničen, ves pobit od te strašne stvari.

Ko je bila odšla gospa, sem legel na one ozke železniške blazine in zjokal sem se. Moji živci so bili do skrajnosti razburjeni. V ušesih ni hotel utihniti jasni, srebrni smeh angleškega dečka, zdelo se mi je, da je pri meni v kupeju, da me je ravnokar objel, da mi je rekel s sladkim, otroškim glasom: „Jaz vas imam rad, gospod!“

In še zdaj, ko sem že teden dni doma, še zdaj mi zveni ta nežni glas v ušesih, še zdaj čutim na roki mehki dotikljaj njegovega otroškega telesa. Danes dopoldne sem skušal slikati. Kaj sem naslikal? Glavo malega angleškega dečka, kopijo onega čudovito milega portreta, ki ga je naslikal Marold. Po obedu sem pospravljaj svoje skice, ilustrirane časopise, pisma in papirje. In našel sem med njimi reprodukcijo one Maroldove slike. Pogledal sem jo, primerjal z glavo, ki sem jo bil naslikal dopoldne na platno, in videl sem iste poteze, ista usta, iste oči.

Vznemirja me to. Kaj se je zgodilo z menoj? Saj nisem sentimentalni, ali taka melanholija me prevzame vsak večer, da ne vem, kaj bo z menoj. Zato sem prišel danes k vam. Moram se razvedriti.“

Nastala je noč. Le nejasno so se razločevale stvari v sobi. Ob široko steno se je zaganjal bučeč veter.

Nekaj tihega se je vzdignilo s poda. Dvoje drobnih telesc se je prislono k slikarjevim kolenom, dva mokra obrazka sta se doteknila njegovega lica, ki si ga je podprl v pest. Ponosen, ali plah in ganjen glasek je dejal: „Jaz sem Mile, a ta mali, veš, je Leo. Ali če hočeš sva lahko Bob in Luděk. Včeraj sva bila Džin in Džan. Igrala sva se za Kitajce.“

Gospa, njiju mati, se je tiho in srečno zasmejala. „In to je naša Darinkica,“ je rekla in položila nekaj toplega in prisrčnega slikarju v naročje. „Dober človek ste, a zoper melanholijo bomo mi vsi iskali leka.“

Zavrtela je gumb električne svečave. Zgrabila je svilen senčilo, ki je ležalo na etažeri, in ga povescila preko svetiljke. In svetloba je postala hipoma zelena in prijetna.

Vzela je hčerko nazaj in v hipnem čuvstvu je potegnila tudi oba dečka k sebi v svoj iskreni in ljubeči materinski objem.

„Oh, otroci, otroci!“ je zašepetala vroče in njene lepe oči so bile polne solz.

